

„Az új tagállamok és a tagjelölt országok helyi és regionális önkormányzatainál a szociális párbeszéd erősítéséről”¹ szülő, 2005. október 14-i budapesti CEMR/EPSU konferenciáról szóló rövid jelentés

A konferencián igen sok, 22 európai ország szakszervezeteit és helyi hatóságait képviselő, több mint 90 résztvevő volt jelen (lásd a melléklet jegyzékét). Aleksander AAGAARD, a CEMR munkáltatói platformjának elnöke és Joelle BERNARD, az EPSU alelnöke vezette a tárgyalást.

Bevezető megjegyzések és a konferencia háttere

Aleksander AAGAARD a helyi és regionális önkormányzatokkal foglalkozó ágazati bizottság elnökeként nyitotta meg a konferenciát, és CSER Ágnes, a magyarországi, Egészségügyi és Szociális Ágazatban Dolgozók Demokratikus Szakszervezetének (EDDSZ) elnöke, valamint KÁLMÁN Antal, a Budapesti Polgármesteri Hivatal egészségügyért és esélyegyenlőségért felelős igazgatója köszöntötte a résztvevőket.

Aleksander AAGAARD ezután rövid áttekintést nyújtott a helyi és regionális önkormányzatokkal foglalkozó ágazati bizottság munkájáról. Hangsúlyozta, hogy az EPSU és a CEMR támogatni kívánta a szociális párbeszédrel kapcsolatos tapasztalatcserét, valamint azonosítani és foglalkozni akart a közös érdeku területekkel. Megjegyzései e jelentés függelékét képezik.

Az Európai Bizottság prezentációja

Francois ZIEGLER (Európai Bizottság, Foglalkoztatási Főigazgatóság, a szociális párbeszédrel foglalkozó egység) a szociális párbeszédnek a reformok közös megegyezésen alapuló végrehajtásának elérésében valamint az európai gazdasági és szociálpolitikák egyensúlyozásában betöltött szerepéről beszélt. Hangsúlyozta, hogy a szociális párbeszéd a közösségi vívmányok („acquis communautaire”) integrális részét képezi (az EK-Szerződés 137-138. cikke), továbbá, hogy az része az EU-tagságra vonatkozó koppenhágai kritériumoknak is. Mint ilyen, a „demokrácia” fogalmához kapcsolódó olyan kormányzati eszköz, ami átfogja a részvételi demokráciát (beleértve a szociális párbeszédet) és valamennyi ember számára az esélyegyenlőség elgondolását is. Ziegler úr ezt követően átfogóan ismertette az új tagállamokban a szociális párbeszéd fejlődését a munkavállalók informálása, a velük folytatott konzultáció és részvételük, valamint a meglévő három- és kétoldalú szociális párbeszédstruktúrák tekintetében.

Hangsúlyozta, hogy néhány szociálpolitikai területen az új tagállamok egyáltalán nem maradnak el az EU-15 mögött. Ennek ellenére azonban számos problémára kell rávilágítani: a munkáltatói szervezetek hiánya, csökkenő szakszervezeti tagsági létszám, gyenge kétoldalú helyi és regionális szintű kollektív tárgyalási struktúrák, túlságosan alacsony bérek, a munkanélküliség magas szintje és ingatag foglalkoztatás. F. Ziegler azt a következtetést vonta le, hogy e problémák kezelése érdekében a szociális partnereknek tagságukat meg kell erősíteni és autonómiát kell szerezniük a kollektív szerződések aláírása és végrehajtása tekintetében.

¹ Az Európai Bizottság pénzügyi támogatásával került megrendezésre

Az ezt követő megbeszélésen számos résztvevő kérdezte azt, hogy mit tud a Bizottság tenni a csatlakozás megtörténte után a szociális párbeszéd segítése érdekében, mikor a Bizottság ez után már nem végez a koppenhágai kritériumok teljesülésére vonatkozó nyomon követési jelentéseket.² Mr Ziegler rámutatott a szociális párbeszédet támogató különböző EU-s eszközökre (EU-s költségvetési tételek, európai strukturális alapok,³ az ágazatok közötti és az ágazati tevékenységek logisztikai támogatása). Hangsúlyozta azonban, hogy a Bizottság arra irányuló lehetőségei, hogy beleszóljon, a szociális partnerek és tagállamok *miként* szervezik a szociális párbeszédet, korlátozottak, mivel a szociális párbeszéd önkéntes és független folyamat. A Bizottság és az Európai Bíróság szerepe annak biztosítása, hogy betartják a részvételi demokrácia elveit, de annak gyakorlása tekintetében nem állapíthatnak meg különös szabályokat. Legvégül eszközként a szakszervezetek vagy a munkáltatók tájékoztathatják a Bizottságot a visszaélésekről vagy panaszt nyújthatnak be az Európai Bírósághoz, ha egy tagállam súlyosan megsérti kötelezettségeit. Az alapvető jogokkal foglalkozó, nemrég létrehozott ügynökség azonban szisztematikusabb nyomon követési szerepet tud betölteni a jövőben.

A helyi és regionális önkormányzatokkal kapcsolatos tanulmány fobb ténymegállapításainak bemutatása

Tina WEBER (ECOTEC) mutatta be a tanulmány fobb ténymegállapításait, amelyben két kollegája, Anne-Mari Nevela és Anna Drozd segítette. Prezentációja e jelentés függelékét képezi.

Weber asszony hangsúlyozta, hogy számos megvizsgált országban alig néhány évvel ezelőtt gyakorlatilag nem volt szociális párbeszéd a helyi és regionális önkormányzatoknál. Ennélfogva – noha rengeteg kihívás marad még – nem szabad alulértékelnit a megtett fejlődést és számos esetben, a meglévő helyzet javítása tekintetében nyilvánvaló politikai törekvést.

Prezentációja után számos kolléga tett megjegyzéseket az egyes nemzeti fejezetekre vonatkozóan. Felkérték őket arra, hogy írásban is küldjék el észrevételeiket az ECOTEC-nek október végéig, amikor majd véglegesítik a jelentést.

Néhány résztvevő a szociális párbeszédrel kapcsolatos különös aspektusokra vonatkozó általánosabb kérdéseket is feltett: miként lehet egy olyan országban működni, ahol csak a munkavállalók és a kormányok vesznek részt a szociális párbeszédben, de ahol a helyi hatóságok hátrébe szorulnak? Lehetséges annak meghatározása, hogy mely témákat milyen szinten kell megvitatni? Mivel magyarázható – a szakszervezeti tagság magasabb szintjei ellenére – a közszektorban a hatékony szociális párbeszéd hiánya (a magánszektorhoz képest)?

² Meg kell azonban jegyezni, hogy egyes EU-s politikák végrehajtása (pl. a foglalkoztatási iránymutatások) megkövetelik a szociális partnerek részvételét, és ezt a Bizottság ellenorzi is.

³ Az új európai strukturális alapról szülő rendelettervezet (2007-2013) a közigazgatásban a kapacitások kiépítése tekintetében pénzügyi támogatást írt elő, ami tartalmazhatja a szociális párbeszédstruktúrákat is.

Csoportos tárgyalások

A délutánra szervezett csoportos tárgyalások a tanulmány két alábbi fobb témájára összpontosítottak:

1. *Mik a helyi és regionális önkormányzatoknál a szociális párbeszéd kiépítésének mozgatórugói, akadályai és sikertényezői?*
2. *Milyen hatásokkal jár a közszektor átalakítása és modernizációja a helyi és regionális önkormányzatokra? Mik a jövő fobb kihívásai?*

Az első csoportban a következők tartottak beszédet: Kalle LIIVAMÄGI, az Ész-tországi Állami és Önkormányzati Intézmények Munkavállalói Szakszervezete; Piotr CZUBINSKI, a lengyelországi Krasnik polgármestere, és Markus GUSTAFFSON, a Regionális és Helyi Hatóságok Svéd Szövetsége (SALAR).

A második csoportban a következők tartottak beszédet: Zafer ÜSKÜL, a Törökországi Önkormányzati és Közszolgálati Alkalmazottak Szakszervezete (Belediye-Is); Jozef TURCÁNY, Turcianske Teplice polgármestere és a Szlovákiai Városok és Községek Szövetségének (ZMOS) alelnöke, és Peter NOLAN, az írországi IMPACT nemzeti titkára.

A csoporttárgyalások során hangsúlyozott kérdések tartalmazzák a következőket:

- A központi kormányzatnak a szociális párbeszédstruktúrák megkönnyítésében és a szociális partnereknek a tárgyalásokra való ösztönzésében betöltött szerepe: míg a gyakorlatban az egyesülési szabadság fejlődését gátló jogi akadályok nyilvánvalóan a szociális párbeszéd fejlődését akadályozzák, a proaktív támogatás hiánya szintén akadályt jelenthet. Ezen túlmenően azokban az esetekben, amikor a szociális párbeszéd alkalmazási körét és tartalmát a központi kormányzat határozza meg, csupán nagyon kicsi körben és indokkal fejlődhet ki alsóbb szintű nemzeti párbeszéd.
- A tanulmányban szereplő számos országban zajlik decentralizációs folyamat, és a felelőségeket átruházzák, míg a pénzügyekkel – beleértve a béreket – kapcsolatos döntések továbbra is centralizáltak. A szociális és gazdasági kohézió szükségessége megköveteli a régiók és települések koherenciájának egy bizonyos szintjét. Ezt biztosíthatná az ágazatban a koordinált, nemzeti szintű szociális párbeszéd. Ha akármelyik oldalon túl sok szereplő van, a szociális párbeszéd nehezzé válik.
- A szociális párbeszédnek a reformok egyetértésen alapuló végrehajtásában betöltött szerepe. Erre példaként az oktatási ágazat legújabb reformjait hozták, ahol a párbeszéd megléte (vagy hiánya) meghatározó szerepet játszott.
- Nincs olyan terület, ami kívül esne a szociális párbeszéd alkalmazási körén, de az olyan érzékeny kérdésekkel, mint a privatizáció, nehéz foglalkozni. A privatizációt számos esetben az államháztartási hiány irányítja. Mindenesetre ez olyan kérdés, ahol a párbeszédet az állampolgárok részvétele érdekében ki kell szélesíteni, és ahol az árakra és a szolgáltatások minőségére gyakorolt hosszú távú hatásokat körültekintően kell értékelni. A tanulmányozott országok egy másik különleges jellemvonása az újonnan privatizált társaságok részvényeinek a munkavállalók számára történő felajánlása.
- Számos alvállalkozói rendelkezés jósolja meg az alacsony béreket és a munkavállalók gyenge munkafeltételeit. Ezekkel a problémákkal akkor lehetne foglalkozni, ha több hatóság írná elő a közjogi szerződésekben, hogy nem akarják alvállalkozók igénybevételét, és/vagy alvállalkozók igénybevétele esetén meghatároznák azokat az előírásokat, amelyeknek meg kell felelni.

- Mind a szakszervezeteknek, mind a munkáltatói szervezeteknek hangsúlyozniuk kell a tagsági viszonyjal járó elonyöket, és meg kell gyozniük tagjaikat a munkahelyi eloírások párbeszeden és tárgyalásokon keresztül történö megállapításával kapcsolatos hasznokról. A munkáltatók és a szakszervezetek osztozhatnak is bizonyos célokban – pl. esélyegyenlőség –, amelyek közös fellépéssel elosegíthetök. Számos szakszervezet és munkáltatói szervezet nyújt tagjai számára egyéni szolgáltatásokat, noha ez nehéz lehet akkor, ha a tagsági díjak túl alacsonyok (vagy ha túl sok „ingyenélö” van).
- Számos megjegyzést tettek a polgármestereknek a társadalomban általánosságban betöltött szerepéről, és a szakszervezetekkel való kapcsolataikról. Ez hozzákapcsolódott a „részvételi demokrácia” jelentéséről, valamint az átláthatóság és az összes civil társadalmi csoporttal való kölcsönhatás szükségességéről szóló tárgyaláshoz.
- Végül az EU szociális témájú jogszabályainak a szociális jogok elosegítésében betöltött szerepét hangsúlyozták. Noha a szociális vívmányok továbbra is szerények például a belso piacról szóló irányelvekhez képest, sok fontos EU-s eloírás van hatályban az olyan területeken, mint például az egészség és a biztonság, a munkafeltételek, a nemek közötti egyenlőség stb. Ezek kulcsszerepet játszanak a közös eloírások minimumszintjének biztosításában, és így támogatják a tagállamok közötti, felfelé irányuló konvergenciát. Másrészt néhány résztvevo említést tett az EU liberalizációs irányelveinek a foglalkoztatásra gyakorolt negatív hatásairól, valamint szociális partnerekként az EU-s politikák jövőbeni iránya befolyásolásának szükségességéről.

Összefoglalás és végkövetkeztetések

Záró megjegyzéseiben Angelika POTH-MOGELE a CEMR politikai igazgatója összefoglalta a tárgyalás fobb pontjait. Hangsúlyozta, hogy a privatizációval és a helyi és regionális önkormányzatok átszervezésével kapcsolatos tanulmányban kiemelt jó néhány kérdés közös volt mind a „régí”, mind pedig az „új” tagállamok, valamint a tagjelölt országok számára. Hangsúlyozta, hogy a CEMR és az EPSU a konferencia aktív nyomon követését szándékozik elvégezni azzal, hogy az ágazati bizottság követezo munkaprogramjának (errol jelenleg folynak a tárgyalások, és az a 2006-2007-os évre fog kiterjedni) keretén belül foglalkozik majd az ilyen, közös érdekeltségü kérdésekkel. Támogatta a szociális párbeszédre vonatkozó iránymutatások kidolgozásának elképzelését, hangsúlyozva annak tartalmát, és a helyi és regionális önkormányzat szociális partnereire vonatkozó jelentését az információk, konzultáció, részvétel és a reformok megegyezésen alapuló végrehajtása tekintetében. A konferenciatárgyalás rámutatott a felhozott kérdések vizsgálata folytatásának – lehetőség szerint nemzeti kerekasztal-tárgyalásokon és/vagy tapasztalatcserével –, és a különböző országokban a szociális párbeszéd tekintetében történö fejlődések nyomon követésének és támogatásának szükségességére. Végül hangsúlyozta az új tagállamokból és tagjelölt országokból származó tagoknak az ágazati szociális párbeszédrel foglalkozó bizottság jövőbeni tevékenységében való aktív részvétele iránti óhajt.

Carola FISCHBACH-PYTTEL, az EPSU főtárgya azzal fejezte be, hogy a közszolgálatokat alapvetően politikai folyamatok formálják. Emlékeztetett arra, hogy a helyi hatóságok nem ugyanolyanok, mint a többi szolgáltató, és hogy polgáraik többek között „fogyasztóknál”. Ennélfogva fontos, hogy a helyi hatóságok – szociális igazságosság és az összetartó társadalom biztosítása céljából – szabadon tudják meghatározni, hogy miként nyújtanak szolgáltatásokat a polgároknak. Hozzáfűzte, hogy ez a szabadság csak akkor lehetséges, ha a privatizációnak vannak életképes közjogi alternatívái. Az EPSU-nak és a CEMR-nek így közös érdeke a helyi szolgáltatások minőségének javítása, valamint e szolgálatoknak a fenntartható fejlődéshez való hozzájárulásának hangsúlyozása.

A következő lépések

A konferenciával kapcsolatban végzendő nyomon követést a helyi és regionális önkormányzatokkal foglalkozó ágazati bizottság következő, 2006. január 31-én, Brüsszelben tartandó plenáris ülésén vitatják meg.

2005. november 23.